

4. Ojra, J., Opute, A.P. & Alsolmi, M.M. (2021). Strategic management accounting and performance implications: a literature review and research agenda. *Futur Bus J* 7, 64. <https://doi.org/10.1186/s43093-021-00109-1>.

5. Єршова Н. Ю. Розвиток інструментарію для реалізації прогностичної функції стратегічного управлінського обліку в управлінні підприємствами. *Економіка і суспільство*. 2016. Вип. 2. С. 694–701.

6. Єршова Н. Ю. Збалансована система показників як ефективний інструмент стратегічного управлінського обліку. *Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностні сценарії та перспективи розвитку*. 2019. С. 543–546. URL:

http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPIPress/41821/1/Yershova_Zbalansovana_systema_2019.pdf.

Котляр Д.С.,

аспірантка кафедри обліку та фінансів

Науковий керівник: **Давидюк Т.В.,**

д-р. екон. наук, професор кафедри обліку та фінансів

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків

МОТИВАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ПЕРСОНАЛУ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЯК СКЛАДОВОЇ МЕНЕДЖМЕНТУ КОМПАНІЇ

На глобальному рівні існують два підходи до змісту управлінського обліку. Перший, притаманний професійним організаціям управлінських бухгалтерів (ІМА, СІМА), означає включення до визначення управлінського обліку всіх сфер діяльності контролера (controllershіp), зокрема, формування зовнішньої звітності. Другий, відображений у публікації МФБ, розглядає управлінський облік, поряд із фінансовим і податковим обліком, як складову фінансового менеджменту [1].

Спершу управлінський облік у положеннях ІМА 1981 року трактувався як «процес виявлення, вимірювання, накопичення, аналізу, підготовки, інтерпретації та передавання фінансової інформації, що використовується керівництвом для планування, оцінки і контролю в організації та забезпечення належного використання та підзвітності щодо ресурсів». Проте, у 2008 році ці положення були переглянуті та було надано нове визначення – «управлінський облік – це професія, що передбачає співпрацю в прийнятті управлінських рішень, створенні систем планування і

управління результатом та забезпеченні експертизи у сфері фінансового звітування і контролю для допомоги керівництву у формулюванні та втіленні стратегії компанії».

Таку зміну можна пояснити зміною ролі управлінського обліку в компаніях під впливом імплементації інформаційних технологій. Нове визначення акцентує увагу на зміщенні ролі фахівців управлінського обліку як складової частини менеджменту компанії.

В економічній літературі підходи до визначення сутності управлінського обліку поділяють на чотири типи: 1) як інформаційна система, основна ціль якої – комунікація; 2) як система обліку витрат і система калькулювання, головна ціль якої – збір і надання інформації про витрати; 3) як підсистема бухгалтерського обліку, що забезпечує необхідною інформацією управлінський персонал; 4) як механізм взаємодії різних підсистем системи управління і методів управління [2].

Управлінський облік є засобом прямого і зворотного зв'язку між різними управлінськими рівнями господарюючого суб'єкта, а також внутрішнім і зовнішнім середовищем його існування, виступає свого роду інструментом реалізації функцій управління [2].

Слід відзначити дві головні особливості управлінського обліку: спрямованість інформації на конкретного користувача і оперативність надання даних [3].

Спрямованість інформації на конкретного менеджера як користувача інформації є ключовим аспектом у характеристиці сутності управлінського обліку. Основним моментом є те, що менеджери спеціалізуються на окремих функціональних областях, а отже, управлінський облік має надавати релевантну інформацію для прийняття рішень з урахуванням спеціалізації менеджера.

Оперативність управлінського обліку полягає в тому, що інформація може бути використана при прийнятті управлінського рішення тільки у разі її своєчасного надання управлінському персоналу. Саме це зумовлює необхідність автоматизації управлінського обліку.

Діалектика взаємозв'язку стратегічного управлінського обліку та стратегічного управління багатьма вченими вбачається на рівні сполучної ланки між процесом стратегічного управління та загальним обліково-аналітичним процесом [4].

Стратегічний управлінський облік є системою, що підтримує процес прийняття рішень та забезпечує фахівців апарату управління, які приймають рішення, необхідною для цього процесу інформацією.

Техніки стратегічного управлінського обліку (СУО) поділяють на п'ять категорій: костинг (атрибутивний, життєвого циклу, таргет, витрат на якість, ланцюжка створення вартості); планування, контроль та оцінка продуктивності (бенчмаркінг, інтегрована оцінка продуктивності);

стратегічне прийняття рішень (стратегічний костинг, стратегічне ціноутворення, оцінка бренду); оцінка конкурентів (оцінка вартості конкурентів, моніторинг конкурентної позиції, оцінка роботи конкурента); оцінка споживачів (довгостроковий аналіз прибутковості клієнта, оцінка клієнтів як активів).

Отже, сучасний управлінський облік використовує не лише внутрішню, але й зовнішню інформацію, не лише фінансові, але і нефінансові показники, забезпечує потреби не лише виробництва, а й маркетингу та інших функцій бізнесу. За допомогою управлінського обліку здійснюється контроль і аналіз поточних, а також довгострокових цілей [5].

За результатами проведеного літературного огляду, автори статті виділяють такі мотиваційні фактори для впровадження СУО менеджерами підприємства [6].

По-перше, техніки СУО дають можливість оцінювати інформацію про конкурентів. Вони дозволяють організації здійснювати моніторинг ринкових умов, структури витрат конкурентів і цінової політики, які є важливими для покращення перевага організації перед конкурентами.

По-друге, СУО є важливим допоміжним інструментом для процесу прийняття рішень в організації. Існує позитивний вплив вертикалі та горизонталі інтеграції між SMA та операційним і стратегічним прийняттям рішень щодо скорочення фінансового краху промислових компаній, зареєстрованих на Амманській фондовій біржі [6].

Також застосування технік СУО полегшує процес управління та контролю витрат життєвого циклу продукту, оскільки він об'єднує планування, облік та аналіз витрат, а також для розробки бізнес-стратегій, орієнтованих на клієнта, з використанням ринкової орієнтації. Більш того, використання інструментів СУО підвищують продуктивність організації різними способами (процес прийняття рішень, що призводить до покращення ефективності діяльності компанії).

Таким чином, система управлінського обліку – це внутрішня інформаційно-аналітична система, що є, з одного боку, сполучною ланкою процесу управління компанією зі здійсненими обліковими процесами, з іншого, що є складовою частиною системи управління компанією, що служить досягненню поставлених цілей компанії.

Список використаних джерел

1. Голов С. Генезис управлінського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2017. №7-8. С. 2-24.
2. Косташ Т.В. Смола М.Р. *Ефективна економіка*. 2021. №10. С.2-6
3. Пушкар М.В. Управлінський облік як інформаційна система операційного менеджменту. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/39587/1/263-267%20%D0%9F%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0%D1%80.pdf> (дата

4. Єршова Н.Ю., Гаркуша В.О. Діалектика взаємозв'язку стратегічного управління і стратегічного управлінського обліку на підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. №18. С. 136-142.

5. Рожелюк В.М. Значимість та роль управлінського обліку в системі менеджменту переробних підприємств. *Інноваційна економіка*. 2012. №5. С.120-124.

6. Nik Herda Nik Abdullah, Shamala Krishnan, Azliza Azrah Mohd Zakaria, and Grace Morris. Strategic management accounting practices in business: A systematic review of the literature and future research directions. *Cogent Business & Management*. 2022.

Кравцова Н.О.,

Лаборант кафедри фундаментальної медицини
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси

Науковий керівник: **Яценко О.В.,**

завідувач кафедри економіки підприємства, обліку і аудиту
д-р екон. наук, професор

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
м. Черкаси

ІНСТРУМЕНТИ І МЕТОДИ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Великий діапазон інструментів управлінського обліку сформувався завдяки використанню загальноекономічних, дисциплінарних, міждисциплінарних та специфічних інструментів, які знайшли детальне висвітлення у працях багатьох науковців, зокрема: О.В. Вітренко, С.Ф. Голова, А.В. Глущенко, Е.Н. Самедової, О.Є. Ніколаєвої, М.С. Пушкаря, М.Г. Чумаченко, А.А. Таран, Р.М.

Існування різноманітних поглядів та методик щодо використання інструментів управлінського обліку визначає необхідність розроблення класифікації, яка дозволила більш ґрунтовно представити їх перелік та визначити проблеми практичного використання на підприємстві [2].

Інструментарій управлінського обліку – це єдиний цілісний механізм, що являє собою сукупність інструментів, призначених сприяти досягненню цілей і цільових параметрів підприємства.